

Sygn. akt III KK 401/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

SSN Józef Szewczyk

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika,
w sprawie B. K.

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 kwietnia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w G.

z dnia 26 lutego 2009 r.,

**uchyla pkt IV zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczenia o
karze łącznej pozbawienia wolności oraz pkt V tego wyroku i
postępowanie o wydanie wyroku łącznego w tej części na
podstawie art. 572 k.p.k. umarza, zaś kosztami procesu w tym
zakresie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G., po rozpoznaniu sprawy B. K. skazanego m.in.
prawomocnymi wyrokami:

„(...)”

3. Sądu Rejonowego w W. z dnia 23.06.2004 r., sygn. akt VI K 874/03, za przestępstwa popełnione w dniu 3 czerwca 2003 r. na karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres lat 2 oraz karę grzywny w rozmiarze 50 stawek dziennych po 10 zł każda;
4. Sądu Rejonowego w G. z dnia 8.11.2004 r., sygn. akt IX K 346/04, za przestępstwo popełnione w dniu 10 kwietnia 2003 r. na karę 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w rozmiarze 20 stawek dziennych po 20 zł każda;
5. Sądu Okręgowego w G. z dnia 25.05.2005 r., sygn. akt IV K 382/04, za przestępstwo popełnione w dniu 9 października 2004 r. na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym wyroki IX K 346/04 i IVK 382/04 objęte zostały wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w G. z dnia 27.02.2006 r., sygn. akt IV K 364/05, gdzie orzeczono karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
6. Sądu Rejonowego w K. z dnia 29.12.2005 r., sygn. akt IV K 1241/05, za przestępstwo popełnione 15 grudnia 2003 r. na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres lat 5 oraz karę grzywny w rozmiarze 40 stawek dziennych po 10 zł każda;
7. Sądu Rejonowego w G. z dnia 29.11.2007 r., sygn. akt II K 644/06 za przestępstwo popełnione w dniu 13 sierpnia 2003 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności”,

wyrokiem łącznym z dnia 26 lutego 2009 r., sygn. akt IV K 26/08, orzekł:

- I. „na mocy art. 569 § 1 i 2 k.p.k., art. 570 k.p.k., art. 573 § 1 k.p.k., art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. orzeczone wyrokami w sprawach: Sądu Rejonowego w G. z dnia 8.11.2004 r., sygn. akt IX K 346/04, Sądu Okręgowego w G. z dnia 25.05.2005 r., sygn. akt IV K 382/04 i Sądu Rejonowego w G. z dnia 29.11.2007 r., sygn. akt II K 644/06, kary pozbawienia wolności łączy i wymierza skazanemu B. K. karę łączną w rozmiarze 5 (...) lat i 2 (...) miesięcy pozbawienia wolności;
- II. na mocy art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej zalicza skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 25.11.2005 r. do dnia 2.02.2005 r.;

- III. na mocy art. 575 § 2 k.p.k. ustala, iż wyrok łączny Sądu Okręgowego w G. z dnia 27.02.2006 r., sygn. akt IV K 364/05 traci moc;
- IV. na mocy art. 569 § 1 i 2 k.p.k., art. 570 k.p.k., art. 573 § 1 k.p.k., art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 23.06.2004 r., sygn. akt VI K 874/03 i Sądu Rejonowego w K. z dnia 29.12.2005 r., sygn. akt IV K 1241/05 kary pozbawienia wolności i grzywny łączy i wymierza skazanemu B. K. karę łączną 2 (...) lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w rozmiarze 80 (...) stawek dziennych po 10 (...) zł każda;
- V. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności warunkowo zawiesza skazanemu B. K. na okres próby wynoszący 5 (...) lat...”.

Powołany wyrok łączny, który zawierał również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (pkt VI) oraz kosztach obrony z urzędu (pkt VII), nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 6 marca 2009 r. (k. 78).

Orzeczenie powyższe, na korzyść skazanego B. K., w części dotyczącej pkt IV i V jego dyspozycji, zaskarżył w trybie art. 521 § 1 k.p.k. Prokurator Generalny. W kasacji zarzucił: „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 85 k.k., polegające na połączeniu dwóch jednostkowych kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sytuacji, gdy w jednej ze spraw w chwili orzekania wyrokiem łącznym upłynął okres próby na jaki zawieszono karę pozbawienia wolności i dalsze 6 miesięcy, a tym samym tak orzeczone kary jednostkowe, nie podlegały już łączeniu”. W oparciu o powołany zarzut skarżący wniósł o „uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt IV, w zakresie orzeczenia o karze łącznej pozbawienia wolności i umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. oraz uchylenie pkt V jego części dyspozytywnej”, a stanowisko to podtrzymał prokurator Prokuratury Generalnej również w toku rozprawy kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Odczytanie zarzutu kasacyjnego, tak jak został on sformułowany w wniesionej przez Prokuratora Generalnego skardze, również przy uwzględnieniu argumentacji zawartej w jej części motywacyjnej, może zrodzić wątpliwości co do jego zasadności.

Zarzucając rażące naruszenie art. 85 k.k., w zakresie połączenia kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w W. z dnia 23.06.2004 r., sygn. akt VI K 874/03 i Sądu Rejonowego w K. z dnia 29.12.2005 r., sygn. akt IV K 1241/05, autor kasacji wywodzi, że orzeczona tym pierwszym wyrokiem kara pozbawienia wolności w rzeczywistości w chwili rozstrzygania w przedmiocie wyroku łącznego już „nie istniała”, a tym samym nie został spełniony jeden z warunków orzekania kary łącznej, także w ramach wyroku łącznego (art. 569 § 1 k.p.k.), jakim jest wymierzenie – za pozostające w zbiegu realnym przestępstwa – kar tego samego rodzaju (art. 85 k.k.). Tymczasem, co wynika z przytoczonych *in extenso* w komparycji zaskarżonego wyroku łącznego orzeczeń, ujętych następnie w pkt IV jego części dyspozytywnej, w obu wymienionych sprawach B. K. wymierzone zostały kary pozbawienia wolności i grzywny, a więc bez wątpienia kary tego samego rodzaju, które wobec treści art. 85 k.k., mogły zostać objęte węzłem kary łącznej.

W tym miejscu przypomnieć należy jednak i inne okoliczności, które skłoniły skarżącego do wyrażenia powołanego wyżej poglądu.

Pierwszym ze wskazanych wyroków, który – wobec niezaskarżenia go – uprawomocnił się w dniu 1 lipca 2004 r., wymierzono B. K. m.in. karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat. Okres ten zakończył swój bieg, z uwagi na unormowanie art. 70 § 1 *in principio* k.k., w dniu 1 stycznia 2006 r., a jednocześnie w ciągu kolejnych 6 miesięcy od zakończenia okresu próby nie zarządzono wykonania tej kary. W związku z powyższym dniem 1 lipca 2006 r., stosownie do treści art. 76 § 1 k.k., powinno nastąpić zatarcie przedmiotowego skazania z mocy prawa, co w kontekście zarzutu kasacji skutkowałoby jej oczywistą zasadnością, gdyby nie to, że w tym wypadku zastosowanie znalazła również regulacja art. 76 § 2 k.k. Omawianym wyrokiem wymierzono bowiem skazanemu jednocześnie karę grzywny w rozmiarze 50 stawek dziennych z ustaleniem wysokości jednej stawki na kwotę 10 złotych każda, zaś kara ta do dnia 1 lipca 2006 r. nie została wykonana. Stan ten istniał również w dacie wyrokowania w przedmiocie wyroku łącznego (26 lutego 2009 r.), gdyż orzeczoną grzywnę zamieniono ostatecznie, postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 kwietnia 2008 r. (VI K 874/03), na zastępczą karę 25 dni pozbawienia wolności, której wykonanie tymże postanowieniem zarządzono, jednak

ostatecznie do wykonania nie została ona wprowadzona. Nie nastąpiło wobec tego ani wykonanie, ani darowanie, ani też przedawnienie wykonania tej grzywny.

W zaistniałym układzie procesowym jest więc oczywiste, że z jednej strony nie nastąpiło zatarcie przedmiotowego skazania również w zakresie orzeczonej kary pozbawienia wolności (nie można więc mówić, że kara ta „nie istnieje”), z drugiej zaś i to, że wykonanie tej ostatniej kary, wobec upływu terminu określonego w art. 75 § 4 k.k., nie mogło już być, po dacie 1 lipca 2006 r., zarządzone. Zapadły wyrok łączny ten, nieodwracalny stan prawny w zakresie niemożliwości zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w W. w sprawie VI K 346/04, zmienił. Połączenie kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z tej ostatniej sprawy z karą roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej B. K. w sprawie Sądu Rejonowego w K. o sygn. IV K 1241, i orzeczenie w wyroku łącznym kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat, w wypadku zarządzenia wykonania kary łącznej, co w tej sprawie jest możliwe nie tylko hipotetycznie (prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 grudnia 2010 r., sygn. IX K 537/10, którym – za popełnione w dniu 21 maja 2009 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. – orzeczono karę roku i 5 miesięcy pozbawienia wolności), skutkować będzie *de facto* zarządzeniem, co najmniej w zakresie 6 miesięcy, kary pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w W. (sygn. VI K 874/03), która wszakże zarządzona być nie może.

W tak zarysowanym stanie procesowym nie wydaje się być zasadne twierdzenie autora kasacji, o bezpośrednim naruszeniu przez orzekających w tej sprawie sąd przepisu prawa materialnego, a to art. 85 k.k., bowiem – jak to wskazano wyżej – warunki do orzeczenia kary łącznej zawarte w tym przepisie zaistniały. Nie oznacza to jednak, że sama skarga kasacyjna, wniesiona na korzyść skazanego, nie może zostać uwzględniona. Z jej uzasadnienia – odczytując intencje skarżącego przez pryzmat art. 118 § 1 k.p.k. – wynika, że Prokurator Generalny w rzeczywistości podnosi pod adresem kwestionowanego wyroku łącznego zarzut naruszenia prawa procesowego, a to art. 572 k.p.k., który obliguje sąd do umorzenia postępowania w wypadku braku warunków do wydania wyroku łącznego. Warunki te określane są natomiast w takim wypadku szeroko i nie można ograniczać ich wyłącznie do przesłanek materialnoprawnych wskazanych w Kodeksie karnym, chociaż bez wątplenia mają one w takim wypadku podstawowe

znaczenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2004 r., IV KK 168/04, LEX nr 137460 oraz uchwała z dnia 7 czerwca 2006 r., I KZP 11/06, OSNKW 2006, z. 7-8, poz. 64). Za bezsporne uznać należy również i to, że wprawdzie instytucja wyroku łącznego nie jest ustanowiona dla polepszania sytuacji prawnej skazanego (zob. uzasadnienie zdania odrębnego do powołanej wyżej uchwały z dnia 7 czerwca 2006 r.), nie można jednak zaakceptować sytuacji, gdy wydanie takiego wyroku miałoby sytuację tę pogorszyć i istotnie zwiększyć dolegliwość karną objętej tego rodzaju orzeczeniem osoby, ponad dolegliwość wynikającą z sumy kar wymierzonych jej odrębnie, a taki wypadek miałby przecież miejsce w tej sprawie. Pomimo bowiem upływu okresu próby na jaki zawieszono wykonanie kary pozbawienia wolności w sprawie VI K 874/03 Sądu Rejonowego w W. oraz dalszych 6 miesięcy od zakończenia tego okresu, rozstrzygnięcie zawarte w punkcie IV zaskarżonego wyroku łącznego, i to pomimo zastosowania w pkt V instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej pozbawienia wolności, powoduje nie tylko poddanie skazanego na nowo próbie w zakresie, w którym okres próby zakończył swój bieg, lecz nadto prowadzi do powstania sytuacji, w której kara pozbawienia wolności nie podlegająca już – stosownie do przepisu art. 76 § 4 k.k. – wykonaniu, może zostać do wykonania wprowadzona. W tym stanie rzeczy brak warunków do wydania wyroku łącznego (art. 572 k.p.k.), w zakwestionowanym przez autora kasacji zakresie, powiązać należy nie z naruszeniem art. 85 k.k., lecz nieuwzględnieniem przy dokonywaniu takiej oceny (istnienia przesłanek określonych w art. 569 § 1 k.p.k.) przez sąd *meriti* unormowań art. 89 § 3 k.k. i art. 92 k.k.

Pierwszy z tych przepisów obliguje sąd orzekający o karze łącznej, w razie zbiegu orzeczeń o okresach próby, do orzeczenia tego okresu oraz związanych z nim obowiązków na nowo. W wypadku skazanego B. K. wydanie takiego orzeczenia nie było możliwe, gdyż nie istniał zbieg okresów próby, bowiem okres próby, w sprawie VI K 874/03 Sądu Rejonowego w W., zakończył swój bieg w dniu 1 stycznia 2006 r., a więc przed uprawomocnieniem się wyroku w sprawie IV K 1241/05 Sądu Rejonowego w K., co nastąpiło w dniu 6 stycznia 2006 r. (k. 48).

Z kolei przepis art. 92 k.k. stanowi, że wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary za należące do ciągu przestępstw lub zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane. Rozumując *a contrario* wydaniu wyroku łącznego sprzeciwia się sytuacja, gdy

wymierzona, za pozostające w zbiegu realnym przestępstwo, kara w czasie orzekania w przedmiocie takiego wyroku nie mogła być już wykonana i nigdy do wykonania nie może zostać wprowadzona.

Uwzględniając powyższe, w kontekście całości argumentacji skarżącego, podzielić należy więc wniosek Prokuratora Generalnego o braku – w zaskarżonym przez niego zakresie – warunków do wydania wyroku łącznego i tym samym, wobec wydania przez Sąd Okręgowy w G. zakwestionowanego orzeczenia, naruszenie przez tenże sąd przepisu obligującego go do umorzenia postępowania (art. 572 k.p.k.). Ponieważ było to naruszenie rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia (surowsza dolegliwość niż ta, którą skazany mógł ponieść na skutek wydania wyroku w sprawie VI K 874/03 Sądu Rejonowego w W.), wyrok łączny w zaskarżonej części należało uchylić, a postępowanie w tym zakresie – stosownie do treści powołanego wyżej art. 572 k.p.k. – umorzyć.

Z tych powodów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.